

Наукова бібліотека
Одеського університету
ім. І. І. Мечникова

Пролетарі всіх країн, єдняйтеся!

**СЬОГОДНІ
В НОМЕРІ:**

- * Назустріч XIX Всесоюзній партконференції: проблеми університетського комсомолу — кому їх вирішувати! — 1 стор.
- * Думки студентів з приводу одного рішення Вченої ради ОДУ. Читайте статтю О. Пилипенка «Економія на майбутньому». — 2 стор.
- * Студентська наука. Про успіхи молодих астрономів розповідає І. Андронов. — 3 стор.
- * Чергову розповідь з історії університету, про революційні зв'язки Сєгеда і Одеси та іншу інформацію ви знайдете на 4 стор.

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р. № 20 (1713). 13 ТРАВНЯ 1988 РОКУ. Ціна 2 коп.

Колектив університету урочисто відсвяткував всенародне свято — ДЕНЬ ПЕРЕМОГИ. Було хвилююче шанування ветеранів війни і трудового тилу, було покладання квітів до обеліску на честь тих викладачів і студентів університету, які віддали своє життя за світле і мирне сьогодні.

Пам'ятним для всіх учасників торжества буде присутність серед радянських ветеранів громадянина США, ветерана Другої світової війни Дена Левіна, який поділився своїми спогадами про боротьбу з ненависним фашизмом.

Відгомін свята надовго збережеться в наших серцях.

На фото В. Пашука: покладання квітів і зустріч ветеранів — представників союзних коаліцій — американця Дена Левіна і голови ради ветеранів ОДУ Г. Є. Дедякіна.

У парткомі ОДУ

На черговому засіданні партійного комітету ОДУ було розглянуто питання «Про керівництво партбюро механіко-математичного факультету ідейно-виховною роботою наставників академгруп». З доповіддю виступила голова комісії парткому доцент Л. М. Беляєва.

З обговорюваного питання партком прийняв рішення, спрямоване на поліпшення партійного керівництва роботою наставників, підвищення їх відповідальності за виховання ідейної переконаності, високих моральних якостей студентської молоді.

Була заслухана інформація про підсумки перевірки сплати членських партійних внесків комуністами в первинних парторганізаціях університету до 1987 р.

На засіданні парткому були розглянуті також інші питання партійного життя університету. З усіх обговорених питань партком прийняв відповідні рішення.

Назустріч XIX Всесоюзній партійній конференції

Перебудова — процес закономірний. Наше суспільство не могло більше перебувати в тому стані, який тепер називають застоєм.

Чим більше ми знаємо фактів з історії нашої країни, її розвитку, тим більше переко-

Всі чекають конкретних рішень і чітко акцентованої політики. Серйозно будуть порушені питання внутріпартійного життя, розвитку суспільства, економіки.

Невже ми тільки зараз починаємо розуміти, що людина

прийняті колегіально, колегіально і не виконуються. Але головне, до чого ми ще не дійшли, так це до єдиного колективу студентів і викладачів.

Головною проблемою в університеті для мене, звичайно,

ПОТРІБНІ БІЙЦІ

нуємось в тому, що перебудова об'єктивно необхідна. Мабуть, найголовніше — це те, що ми речі називаємо своїми іменами. Якщо мовчати про проблеми, вони не зникають. Заговорити про них — значить почати їх вирішувати. Нарешті, ми говоримо те, що думаємо, і на зборах, а не після них. Проте не всі ми готові до демократії у повному розумінні цього слова. Так, у студентських колективах не вирішуються питання, які виникають. Дає про себе знати час об'єктивної безвідповідальності, коли всі знали — якщо зверху щось вирішили, нікому це рішення не змінити.

Наближається XIX Всесоюзна партійна конференція. На неї покладаються великі надії.

буде працювати добре і намагатися працювати ще краще лише тоді, коли умови її діяльності сприятимуть цьому, коли випустити продукцію, що не користується попитом, буде просто не вигідно конкретному робітнику особисто. Бо якщо є альтернатива отримувати матеріальні блага без особливої напруги, то ніякими наказами працювати не примусиш.

Перебудова торкнулася і колективу університету. Однак про відчутні результати говорити поки що рано. Як і раніше все замикається на людей, які несуть на собі тягар персональної відповідальності.

Як і раніше приймаємо з того чи іншого питання ті ж самі рішення. Часто рішення,

є проблема комсомолу. Пряма постановка питань примусила багатьох замислитись, окреслила полярність ставлення до комсомолу. Разом з тим, більшість студентів байдуже сприймають все, що відбувається. Що я маю на увазі? Втратили силу збори, тому що їх рішення не виконуються.

Про проблеми комсомолу сьогодні говорять всюди і відверто. І це вірно, по-іншому неможливо.

Слід пам'ятати, що праця в комсомольській організації чи просто перебування на обліку — різні речі. Комсомолу потрібні сьогодні бійці, а не глядачі.

Ю. БОШКО,
секретар комітету комсомолу ОДУ.

Гість університету

Днями університет відвідав професор факультету політичних наук Амхерстського коледжу (США, штат Массачусетс) Уільям Таубмен. Гість, якого супроводжував завідуючий кафедрою нової і новітньої історії ОДУ професор С. П. Аппатов, був прийнятий ректором університету І. П. Зелінським. Відбулась тривала дружня розмова, у ході якої були порушені питання перебудови радянської вищої освіти і розширення зв'язків Одеського університету з вищими навчальними закладами США.

У другій половині дня У. Таубмена приймали співробітники кафедри нової і новітньої історії. В атмосфері дружельобства і взаємної поваги відбувся плідний обмін думками з питань розвитку історичної науки в обох країнах.

Перебування професора Таубмена в Одесі триває.
Бласкор.

КОРОТКИМ РЯДКОМ

11 травня відбулося чергове засідання комітету комсомолу ОДУ, на якому розглянуті організаційне питання та персональні справи деяких комсомольців.

Заступником секретаря комітету комсомолу з організаційних питань обрано студента II курсу історичного факультету Олександра Дунаєва. Докладний звіт про розгляд персональних справ буде опублікований.

ПЕРЕБУДОВА: ПРОБЛЕМИ І ДОСВІД

СТУДЕНТСЬКА парт-група мехмату ознайомилась з рішенням Вченої ради ОДУ від 26 квітня 1988 р. «Про стан штатно-фінансової дисципліни в університеті і необхідність її зміцнення в умовах перебудови». Мені доручено ви-

кандидатур в аспірантуру вирішальну роль буде грати саме цей фактор, а не талант чи ділові якості студента. Перед талановитим випускником двері аспірантури можуть бути зачинені на тій підставі, що він закінчує університет «не в той

стративно - бюрократичного апарату, який складає в нашому університеті, понад 120 чоловік.

Більш конкретно? Будь ласка! Заходи, запропоновані в статті «Перейдемо на госпрозрахунок?» («ЗНК» від 29 січня 1988 р.), дозво-

Економія на майбутньому

словити думки студентів-комуністів з цього питання.

Зміцнення штатно-фінансової дисципліни — справа необхідна. Однак деякі запропоновані заходи не пов'язані з штатно-фінансовою дисципліною і не можуть не викликати нашого подиву.

Цитую: «2.1. Не допускати скорочення чисельності студентів. Приймати до університету гідних абітурієнтів і боротися за кожного студента протягом всього навчального процесу».

Цей пункт якимось не узгоджується з постановами партії і уряду, які ставлять на перше місце не кількість, а якість спеціалістів, що випускаються.

Проте, якщо реалізація цього пункту може привести лише до випуску певної кількості некваліфікованих спеціалістів, то реалізація пункту «2.2. ...Здійснювати підготовку спеціалістів через аспірантуру в межах фактичної потреби в них університету» може призвести до того, що ми не отримаємо достатньої кількості спеціалістів вищої кваліфікації.

Пропонується не направляти випускника в аспірантуру, не вказавши заздальгідь, на яке вакантне місце його візьмуть після закінчення навчання.

Таким чином, при доборі

риск».

А що робити кафедрам, де основна частина професорсько-викладацького складу — майже ровесники? Чи не приведе одночасна зміна поколінь до загибелі такого складного організму, як кафедра?

Крім того, якщо ми будемо готувати рівно стільки спеціалістів, скільки у нас буде вакансій, то зникне, так і не з'явившись, змагальність у разі заміщення вакантних посад.

Закінчується проект пунктом: «Керівникам всіх підрозділів університету обмежити закупку обладнання, яке дороге коштує».

Дивує сама постановка питання. Обладнання буває не дешевим чи дорогим, а рентабельним чи нерентабельним. Було б невирно закуповувати клас, обладнаний рахівницями, на тій підставі, що вони значно дешевше дорогий ЕОМ.

Дивує і те, що нам пропонують обмежити розвиток технічної бази університету, яка і без того знаходиться в жалюгідному стані. Чи не підпадає під це скорочення обчислювальна техніка, якою наш вуз забезпечений десь на 10—15 процентів?

Основним резервом економії фонду заробітної плати стало б скорочення адміні-

лили б не тільки підвищити віддачу вузівської науки, але й скоротити чисельність апарату НДЧ і багатьох відділів бухгалтерії.

Інший резерв — впровадження АСУ. У нас діє АСУ «Абітурієнт», АСУ «Кадри», АСУ «Зарплата», готується до експлуатації АСУ «Студент». Робота, якою були зайняті десятки людей, перекладається на плечі обчислювальної техніки. Але чому при цьому не скорочуються штати? Очевидно, адміністративно - бюрократичний апарат живе згідно з першим законом Паркінсона: «Кількість службовців і обсяг роботи абсолютно не пов'язані між собою. Число службовців зростає за законом Паркінсона і приростає незмінно від того, зменшилась, збільшилась, чи взагалі зникла кількість справ».

Безумовно, оптимізація управління в університеті, звільнення від баласту — справа першорядна. Разом з цим, треба чітко визначити, що ж є кінцевою метою діяльності університету: економія фонду заробітної плати чи підготовка кваліфікованих спеціалістів. Про несумісність цих підходів йшла мова в статті В. Томашевича «Цена знаний» («Комсо-

НАШ КОМЕНТАР

Розмов про студентське самоврядування в університеті чимало, правда, до цього часу маючі ніхто не уважився б чітко виокремити, в чому ж конкретно це самоврядування проявляється. А тим часом бажання брати якнайактивнішу участь в управлінні і справах університету у значній частині студентів, безперечно, є. Доказ тому — лист в редакцію

Співробітник університету полковник запасу Писін — член ради ветеранів війни і праці ОДУ, Костянтин Калістратович частий гість у студентських аудиторіях.

На знімку: К. К. Писін серед студентів на спортивному святі «Перемога-43».

Фото В. Пащука.

льнення від баласту — справа першорядна. Разом з цим, треба чітко визначити, що ж є кінцевою метою діяльності університету: економія фонду заробітної плати чи підготовка кваліфікованих спеціалістів. Про несумісність цих підходів йшла мова в статті В. Томашевича «Цена знаний» («Комсо-

студента IV курсу мехмату О. Пилипенка.

Хоча цей лист не позбавлений юнацького максималізму, в головному автор абсолютно правий. Написане ним викликало й інші міркування. Маємо на увазі формальність, з якою готуються і обговорюються на засіданнях Вченої ради деякі проекти рішень. Стало звичкою, що більшість членів Вченої ради тільки на засіданні вперше знайомляться з текстами пропонуваного докумен-

тів. Ні серйозних дискусій, ні продуманих пропозицій. Інколи приймаються соломові рішення «Допрацювати». Якщо це вірно стосовно викладачів, то що говорити про студентів — членів Вченої ради: навряд що їх знайомили з проектами рішень завчасно.

Будемо самокритичні: подібною практикою самостійності у молоді не виховати. А до думок студентів прислухатися варто.

НАРАДА У ХАРКОВІ

Напередодні лютого (1988 р.) Пленуму ЦК КПРС у Харкові відбулась нарада-семинар деканів факультетів університетів, педагогічних і юридичних інститутів Української РСР. В нараді взяли участь 232 денана, які заслухали 42 доповіді з найголовніших проблем вищої школи в період перебудови.

Мова йшла про проект нових правил прийому, договірні взаємовідносини вузів з виробництвом, створення і зміцнення навчально-матеріальної бази, розмежування набору на два потоки — психолого-педагогічний і науково-виробничий, проведення безперервної екзаменаційної сесії та про підготовку так званих «гібридних» спеціалістів.

Більш докладно розповісти про нараду ми попросили одного з її учасників старшого викладача кафедри теорії і методики викладання літератури Миколу Васильовича Пащенка.

— Микола Васильович, окрім деканів, хто ще приймав участь в нараді і як загалом характеризується сьогодні стан справ з вищою освітою на Україні?

— Представницький рівень був досить високим. Нагадаю, що від Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти в нараді взяли участь заступники міністра В. В. Сокол та В. І. Костюк, від міністерства народної освіти — заступник міністра народної освіти В. М. Курило, а також начальники управління Мінвузу УРСР тт. Ю. М. Бугай, В. І. Даниленко.

Представники Мінвузу інформували учасників наради про перші кроки і наслідки перебудови в підвідомчих вузах.

За останні два роки у вузах республіки обрано всім нових ректорів, тринадцять залишено на повторні строки. До кінця нинішнього навчального року буде проведена атестація ще 20 ректорів, а також відповідна робота з кадрами проректорів, деканів та зав. кафедрами.

Отже, робота з кадрами посідає одне з перших місць і в діяльності самих вузів. Вже усім відомі практично впроваджені такі форми вияву якості роботи викладачів, як конкурсна система обрання їх на посаду, так і анкетування «Викладач очима студентів».

Перші враження і висновки

анкетування суперечливі. В деяких вузах анкетування привело до «загравання» із студентами, що ніяк не сприяє підвищенню якості навчання.

В свою чергу, і студенти не завжди вірно сприймають демократизацію вузівського життя: отримавши багато прав, інколи не знають, як ними користуватись. За все беруться, а коли доходить до діла, виявляють безпорадність, втрачають в навчальній роботі.

Сьогодні, підкреслювалось на нараді, нікого не може задовольнити організація підготовки кадрів вищої кваліфікації. Поряд з іншими вузами в доповіді Мінвузу було названо і Одеський університет, де якість професорсько-викладацького складу не поліпшується, серед викладачів багато осіб пенсійного і передпенсійного віку.

Одеський університет було також піддано критиці за досить низьку ефективність аспірантури, незахист кандидатських дисертацій в установленні строки. При 42% в Чернігівському, 38% — в Харківському і 18% по Мінвузу з Одеському університеті вчасно захищають дисертації лише 15% аспірантів.

Відзначалося, що слабка підготовка викладачів українських вузів з питань інформатики та обчислювальної техніки знижує авторитет радянської вищої школи.

На Україні не знайшлося жодної кафедри російської чи української мови, які змогли б створити необхідні навчальні матеріали з російської чи української мови з використанням обчислювальної (комп'ютерної) техніки для впровадження їх в учбових закладах за кордоном. А відповідні пропозиції поступали від Канади та інших зарубіжних країн.

— Микола Васильович, щойно ви говорили про проблеми і недоліки, які, очевидно, всіма сприймаються однозначно і заперечень не викликають. А були на нараді питання, з яких думки учасників наради не співпали з офіційною позицією Мінвузу не лише республіки, а, скажімо, Мінвузу СРСР чи зараз Державного комітету по народній освіті?

— Так, не всі було згодні з позицією міністра Г. О. Ягодіна щодо вільного відвідування студентами занять. У всякому разі дійшли одностайної думки про те, що студент, який не доказав своїх можливостей в самостійному і творчому опрацюванні програмного матеріалу, не має права на вільне відвідування. З інтересом учасники наради заслухали виступ у цьому питанні декана історичного факультету ОДУ В. П. Ващенка.

Особливо гострі протиріччя між міністерством і вузами виявились у питаннях скорочення планів прийому. Міністерський лозунг «Розвиватись, скорочуючись» зводить нанівець зусилля, спрямовані на заключення «прямих договорів» цільової підготовки спеціалістів.

Отримавши значно менший план набору на перший курс, той чи інший факультет сам по-своєму скорочується, об'єднуючи кафедри, або навіть шляхом злиття з іншим факультетом. А це — те, чого бажає міністерство, бо саме в цьому

вбачає чи не єдиний шлях удосконалення системи вищої освіти.

Але це — не державний підхід до справи. Плани прийому повинні ґрунтуватися на реальній потребі виробництва, народного господарства з цілому. Причому, позинно бути перспективне планування, бо від цього залежить не тільки збереження досвідчених викладачів, але й науково-методичних засобів і традицій.

Саме з таких позицій на нараді виступили представники нашого університету: декан хімічного факультету доцент В. І. Нікітін і декан геолого-географічного факультету доцент Я. М. Біланчин.

— Микола Васильович, а які думки висловлювались на нараді з приводу змісту вищої освіти, чи всім сьогодні ясно, чого і як слід навчати майбутнього спеціаліста?

— Торкаючись змісту вищої освіти, більшість учасників наради дійшла висновку, що формальне зміцнення акценту на самостійну роботу студентів і збільшення часу на неї за рахунок головним чином скорочення лекційних годин приводить до негативних результатів, оскільки це не вирішує багатьох проблем. Загалом всюди проблеми тут єдині: нехватка навчально-лабораторної бази, слабке технічне озброєння вузів, відсутність навчальних посібників та навчально-методичної документації.

Говорячи про зміст вищої освіти, не можна обійти мовчанкою такого питання, як підготовка вчителя, який міг би викладати два предмети в школі: біологію—хімію чи історію—географію. Декани висловились категорично проти такого варіанту, бо «гібридний» тип вчителя ще більше ускладнить і без того низьку якість підготовки випускника середньої школи.

— А що конкретного Мінвуз республіки запропонував з метою подальшого сприяння ефективній перебудові навчального процесу у вузі?

— У своїх виступах представники Мінвузу Ю. М. Бугай, В. І. Даниленко, Б. І. Мокін зупинились на питаннях формування і структури навчальних планів відповідно профілю підготовки спеціалістів. Вони зазначили, що 50% дисциплін встановлюється міністерством, 35% (спеціальна підготовка)—навчально-методичним об'єднанням і 15% —самим вузом.

Менше обіцялося регламентацій в інших питаннях. Допускаються експерименти. В Харківському інженерно-будівельному інституті, наприклад, відмінено іспити. За рахунок цього збільшено на один рік термін навчання. Деякі вузи проводять іспити посеред семестру, сміливо йдуть на скорочення навантаження студентів — заочників у період сесії.

Збільшена кількість вузів — до 57, яким дозволено самостійно планувати і видавати навчально-методичну документацію.

Навчальні посібники, які будуть представлені в міністерство до кінця травня, можуть бути видані в 1988 році. Плануються інші заходи, які схвально сприйняті викладачами. Порушувались й інші питання, зокрема, поліпшення викладання суспільних наук. Слід вважати, що у зв'язку з реорганізацією управлінської системи вищої освіти будуть надходити нові інструкції з різних питань вузівського життя.

У всякому разі, незмінним, на мою думку, є те, що сьогодні справжня перебудова немислима без творчого пошуку, ініціативи і відповідальності кожного з нас.

Бесіду вів М. УСПЕНОВ.

«ЗВЕЗДОЧЕТЫ»

ТРЕТЬЯ ВСЕСОЮЗНАЯ СТУДЕНЧЕСКАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«НЕСТАЦИОНАРНЫЕ ЗВЕЗДЫ» (Одесса, 25—29 апреля 1988 г.)

Всесоюзная студенческая научная конференция «Нестационарные звезды» традиционно проводится раз в три года на базе кафедры астрономии физического факультета Одесского государственного университета. Несмотря на «узкую», на первый взгляд, тему, тематика обзорных докладов и оригинальных сообщений довольно обширна — здесь и затменные, и взрывные, и пульсирующие звезды, их строение и эволюция. Ряд докладов был посвящен и развитию математических методов обработки информации, без которых уверенные физические выводы были бы невозможными.

«Основными поставщиками» информации об абсолютных физических характеристиках окружающих нас звезд являются двойные звездные системы. К тому же, как свидетельствует статистика, звезды объединяются в двойные и кратные системы почти в 80% случаев, и даже Солнцу астрономы подбирают звезд-спутник, правда, пока безуспешно. С обзорным докладом об этих интересных объектах выступил Л. Ф. Истомина (Уральский ун-т).

Двойные системы, как и другие типы звезд, неравномерно распределены по нашей Галактике. Определению плоскости симметрии этого семейства объектов был посвящен доклад свердловчанина В. Шулепова.

Количество известных переменных звезд составляет более 27 тысяч, и это число ежегодно увеличивается на несколько сотен. Результаты исследований таких «новых» объектов, еще не занесенных в Общий каталог переменных звезд, представили московские студенты А. Качалов, Ю. Липатов, Д. Бизязев и С. Прасолов. Четыре новых переменных звезды обнаружил одесит С. Колесников, однако на этот раз его доклад был посвящен цикличности вспышек карликовой новой звезды в созвездии Лисички, блеск которой примерно два раза в месяц возрастает более чем в 15 раз в результате гигантского катаклизма. Звезды этого типа исследовала и И. Сидорова, использовавшая патрульные снимки Московской и Одесской «Служб Неба».

Так, экспозиции больших областей звездного неба позволили за последние 30 лет ретроспективно исследовать сотни звезд, а многие из них пока еще и не дождался своего наблюдателя. Одесская коллекция, называемая по аналогии с библиотекой словом «стеклотка», была создана в 1956 г. по инициативе всемирно известного ученого В. П. Цесевича (1907—1983), который в течение почти сорока лет возглавлял кафедру астрономии и астрономическую обсерваторию Одесского университета. Сейчас Одесская стеклотка насчитывает более 80 тысяч фотопластинок, что соответствует третьему месту в мире после Гарварда (США) и

Зоннеберга (ГДР). Эти материалы широко используются и студентами.

Фотометрические наблюдения симбиотической переменной С1 Лебеда провел А. Базей. По результатам этой работы он получил первое место на прошедшей недавно университетской студенческой научной конференции. Еще одну переменную звезду в созвездии Лебеда — СД — исследовал первокурсник В. Засядько, также являющийся воспитанником кружка юных астрономов при Одесском планетарии (руководитель — ассистент кафедры астрономии ОГУ М. И. Мьялковский).

Исследованию переменных звезд в Одессе посвятил свой обзорный доклад Ю. С. Романов.

Еще одним типом объектов, привлекавшим внимание ученых разных стран, являются так называемые «гамма-барстеры». Они были открыты в результате внеатмосферных наблюдений с космических аппаратов, причем их излучение носит характер резких быстрых вспышек в очень жестком гамма-диапазоне. Для построения модели этих объектов необходимо исследовать излучение в оптическом диапазоне, но сложность именно в том и состоит, что эти вспышки появляются непредсказуемо. Эти проблемы были рассмотрены в обзорном докладе Е. И. Москаленко (Гос. астрон. ин-т им. П. К. Штернберга, Москва), а результатам поиска оптических вспышек был посвящен доклад студентов А. Березина и Ю. Костюченко.

Не обойден вниманием был и такой уникальный объект, как СС 433. Анализ тонкой структуры, струй плазмы, движущихся с релятивистскими скоростями, провел А. Панферов (Казанский ун-т) по спектрограммам, полученным на крупнейшем в мире 6-метровом телескопе АН СССР.

Большое внимание на конференции было уделено спектральным методам исследования постоянных и переменных звезд. С обзорным докладом о теоретических предположениях и результатах исследования структуры атмосфер холодных звезд-гигантов выступил Н. С. Комаров (Одесский ун-т), подробно остановившись на проблеме синтеза химических элементов во Вселенной и эволюции химического состава нашей Галактики. Большое значение имеет точность определения физических характеристик атомов в космических условиях, и этой проблеме были посвящены доклады студентов Симферопольского университета Д. Вакуленко, А. Якушечкина и Л. Истоминой.

Впрочем, звезды не только рождаются, и живут, но и умирают. Об этом, в частности, свидетельствуют и наблюдаемые астрономами гигантские катаклизмы-вспышки сверхновых звезд. В течение нескольких часов звезда взрывается, и блеск ее становится равен блеску миллиардов «спо-

койных звезд». Через несколько месяцев она ослабевает, а ее вещество разлетается в межзвездное пространство и, может быть, через миллиарды лет из него возникнет новая звезда... А пока оболочки сверхновых звезд детально изучаются астрофизиками в оптическом, рентгеновском и радиодиапазонах, о чем и говорилось в обзорном докладе М. И. Рябова (Радиоастрономический ин-т АН УССР). Результатами радиоастрономических наблюдений был посвящен доклад Н. Петровиченко (Харьковский ун-т).

Связь изменений периода кометы Галлея с положением больших планет Солнечной системы в момент ее прохождения через перигелий рассмотрел одесит С. Мащенко, а вопросы эволюции «озоновых дыр» в атмосфере Земли были затронуты С. Дюжовым (также Одесский ун-т).

На конференции было проделано два эксперимента. Впервые, были представлены два стендовых обзорных доклада. Первый из них был посвящен магнитным тесным двойным звездам, как упоминалось выше, а второй — долгопериодическим переменным звездам (авторы Л. С. Кудашкина (ОГУ) и Г. М. Рудницкий (ГАИШ)). Каждый участник конференции имел возможность взять копию соответствующего обзора и внимательно с ним ознакомиться.

Второй эксперимент был связан с определением лучших докладов. Если раньше «распределение мест» занимался оргкомитет (включая гостей из других вузов), то на этот раз вопрос был решен анонимным анкетированием самих студентов — участников конференции.

По результатам этого тайного голосования первое место занял Ю. Валит (Симферопольский ун-т), представивший доклад «Вычисление функции Фойгта и точность определения химического состава звездных атмосфер» (научный руководитель В. В. Цымбал). Второе место и по числу голосов, и по сумме мест разделили М. Маслаков (Харьковский ун-т, «Эффекты «гравитационной линзы» в шаровых скоплениях», научный руководитель В. С. Цветков) и гость из Бразилии, ныне студент МГУ, Р. А. Дупке («Самоподобная иерархическая модель Олдершау и ее предсказания о колебаниях звезд», научный руководитель Э. В. Кононович). На третьем месте Е. Осминкин (МГУ, «Моделирование эволюции радиопульсаров», научный руководитель В. М. Липунов). Хотя участники конференции делают лишь первые шаги в науке, хочется верить, что все они внесут свой посильный вклад в познание Человеком окружающего его мира.

И. Л. АНДРОНОВ,
канд. физ.-мат. наук,
ассистент кафедры
астрономии физического
факультета ОГУ.

уровне и значении этой встречи студентов республики свидетельствует тот факт, что практически все педвузы и университеты Украины прислали в Киев своих представителей.

Хорошие знания в ходе олимпиады показали студенты Горловского педагогического института иностранных языков и хозяева олимпиады.

Нас обрадовало, что в этой жесткой борьбе посланцы факультета РГФ ОГУ завоевали командное первенство. Осо-

бенно хочется отметить студентов Я. Ортину (II курс, французское отделение) и А. Вслкову (IV курс, испанское отделение), занявших в своих подсекциях соответственно первое и второе места. Таким образом, они автоматически получили путевки на общесоюзный тур олимпиады, который будет проходить осенью этого года в Ленинградском и Ереванском университетах.

М. КАПИТОНОВ,
студент
факультета РГФ.

Это и наш праздник

дей, для которых дороги мир и свобода.

Тфан Тхнок,
стажер СРВ.

Мы, иностранные студенты, считаем, что каждый человек должен внести свою лепту в дело защиты мира, как это делали те, которые погибли, защищая человечество от фашизма.

Мы рады, что у нас была возможность вместе с советскими людьми прийти к памятнику Неизвестному матросу, постоять в молчании, возложить цветы к вечному огню.

Араби Араби
(Сирия),
аспирант ОГУ.

Победа советского народа над фашизмом распахнула двери навстречу свободе. Но корни фашизма сохранились в политике некоторых государств, например, Израиля, против которых нужно бороться до конца.

Победа над фашизмом — это победа всех прогрессивных сил мира над империализмом и сионизмом.

Карауани МАХЕР,
(Палестина),
студент II курса
мехмата.

Позвольте мне через вашу газету передать большой сердечный привет советскому народу и поздравить его с празднованием Победы над фашизмом. Хочу еще сказать, что совместными усилиями мы должны сделать все, чтобы предотвратить любую другую катастрофу. Да здравствует 9 Мая!

Джахуди А. Гхани
(Алжир),
аспирант ОГУ.

9 мая город-герой Одесса отметил праздник Победы над фашистской Германией. Наша преподавательница много рассказывала о бессмертных подвигах защитников Одессы. 73 дня длилась оборона, все жители принимали активное участие в защите родного города. 30 месяцев — 907 дней партизаны Одессы находились в катакомбах, продолжали сражаться с фашистами.

Победа Советского Союза над фашизмом — это праздник не только советского народа, но и праздник всех лю-

Обаяние Одессы

Знакомство наше состоялось при следующих обстоятельствах. На Пушкинской комиссии шло обсуждение только что сделанного сообщения одного из авторов об одесском знакомом Пушкина, швейцарце из Невшателя Карле Монтандоне. И вдруг выяснилось: в зале присутствует лицензиат Цюрихского университета, молодой филолог — русист Томас Гроб, готовый помочь нам в разысканиях о своем соотечественнике по материалам швейцарских архивов. На Пушкинскую комиссию, которую ведет профессор кафедры зарубежной литературы ОГУ М. Г. Соколянский, Томаса привел доцент университета С. П. Ильев, который оказывает швейцарскому стажеру содействие в его научном поиске.

Томас оказался преинтересным собеседником: эмоциональным, наблюдательным и очень доброжелательным. К тому же он прекрасно владеет русским языком, наделен способностью тонко улавливать все его нюансы. Иначе и быть не может — тема исследовательской работы Томаса связана с советской детской литературой 20—30-х годов. Это, прежде всего, творчество Хармса Введенского, Олейникова.

Уже семь месяцев Томас живет в Ленинграде, стажировается в ЛГУ, работает в библиотеках и архивах, встречается с литературоведами, со знакомыми и близкими писателями, творчество которых изучает. Не случаен, понятно, и приезд в Одессу.

Швейцарский гость сказал нам, что литературного музея,

подобного одесскому, ему не приходилось видеть. Он понимает, насколько нелегким делом было комплектование экспозиции, воссоздание атмосферы той или иной эпохи. В Швейцарии ничего подобного нет, вообще отсутствует традиция создания литературных музеев.

Швейцария — страна многоязычная. Здесь три государственных языка — немецкий, французский, итальянский, на которых параллельно ведется делопроизводство. Средства массовой информации, литература — четырехязычные (помимо перечисленных — ретроманский, язык горцев). Поэтому швейцарские писатели ориентируются на соответствующие немецкие, французские, итальянские литературные традиции. В этом специфика швейцарской художественной литературы.

— У нас, — говорит Томас, — стихи почти не изучают и не пишут. Выпускники гимназии едва ли прочтут наизусть хотя бы одно стихотворение. И в этом также сказывается отсутствие определенных традиций.

Томас рассказал нам, что мечтал посетить Одессу давно. Лет десять назад он прочитал статью русского эмигранта об Одессе. Речь шла об одесских традициях, создающих городу некий имидж, о неповторимом колорите южного города.

Первые одесские впечатления сразу же подтвердили эту априорную информацию.

— Первый одессит, с которым я познакомился, — вспоминает Томас, — был таксист,

(Продолжение на 4-й стр.)

ПРИЗЕР ОЛИМПИАДЫ — РГФ

13—15 апреля в Киеве проводился республиканский тур олимпиады «Студент и НТМ» для студентов факультетов романо-германской филологии. В этом году организатором олимпиады стал Киевский государственный педагогический институт иностранных языков. Об

Обаяние Одессы

[Окончание.
Начало на 3-й стр.]

Всю дорогу из аэропорта он шутил, рассказывал анекдоты, какие-то шуточные стишки и песенки, не стеснясь в выражениях. Но как только в машину села дама, он сразу сделался вежливым и учтивым.

Одесские впечатления Томаса вообще очень приятны. Он говорит об особой южной атмосфере нашего города, уточняя: более французская, нежели итальянская. Горожане, сравнительно с ленинградцами, общительнее, добродетельнее, веселее. Обаяние Одессы во многом определяется как раз характером самих одесситов.

Удивило нашего гостя обилие одноименных улиц в различных городах нашей страны, страсть к их переименованию. Он рассказывал нам о Швейцарии, где названия улиц не меняются столетиями. Названия — тоже памятники истории.

В Швейцарии даже существует понятие регионализм. Оно связано с сохранением местных традиций, являющихся предметом гордости. Их чтут свято. Пусть попробуют какие-нибудь власти предпринять что-либо, разрушающее эти традиции. Впрочем, такое случается не часто, все стремятся сохранить лицо, характер города, кантона. Подобное стремление проявляется даже в мелочах. Если, к примеру, в Берне общественный транспорт (трамваи, автобусы) имеют зеленую окраску, то в Цюрихе — голубую, в Базеле — другую и т. д.

Заговорив о городском транспорте, Томас перешел к экологическим проблемам города, которые его очень волнуют.

— У вас в Одессе намного меньше автомобилей, чем в Цюрихе. У нас по многим улицам уже невозможно ходить, настолько они загазованы. Жить там еще тяжелее. У нас сейчас экологическое движение захватывает все более широкие слои населения. У вас я также наблюдаю заинтересованность общественности в решении экологических проблем. Правда, мне пришлось столкнуться с тем, что порой экологическое движение принимает довольно странные формы.

Так, я присутствовал на научной конференции в ЛГУ, где выступали активисты «Памяти» и был потрясен их бредовыми, антигуманными высказываниями. Они пристегивают к своим идеям экологическую проблематику, и если выступить против них, получается, что ты вроде бы и против защиты природы. В газете «Советская культура» об этой «научной» конференции писали и, по моему мнению, верно.

Мы беседовали с Томасом, гуляя по Одессе. Он отмечал красоту старых архитектурных ансамблей. Осмотрели несколько старинных особняков, о которых упоминал в своем выступлении на Пушкинской комиссии краевед В. А. Чарнецкий. Теперь трудно представить, что когда-то в этих шикарных строениях обитали Раевские, Давыдовы, бывал Пушкин.

Покидая полюбившуюся ему Одессу, Томас выразил готовность внести свою лепту в сохранение ее традиций, помогая разысканиям одесских краеведов.

Б. ВЕРНИКОВА,
О. ГУБАРЬ.

літопис університету

Дмитро Власович Айналов (1862—1939) — один із найкращих вихованців Одеського держуніверситету, мистецтвознавець, який після Жовтня продовжив свою наукову і педагогічну роботу в Ленінградському університеті. Без знання робіт цього видатного вченого не можна уявити собі су-

часного археолога і етнографа, філолога і мистецтвознавця. Народився Айналов в Маріуполі (південь України). Вчився на історико-філологічному факультеті Новоросійського університету у професора Н. П. Кондакова. З 1903 р. викладав у Петербурзькому університеті, а в 1914 був обраний членом-кореспондентом Академії наук.

Айналов сприйняв усе позитивне південноросійської науково-художньої думки, розвивав школу Новоросійського університету спочатку в Казанському, а потім і в столичному — Петербурзькому (Ленінградському) університеті.

Айналов, як і Кондаков, бачив мету університетської освіти в розвитку у молодих людей естетичного почуття, чому, крім викладання спеціальних теоретичних предметів, може сприяти і «золоте правило

Яна Коменського — наочність. Так, у Казанському університеті Айналов створив музей етнографії, древностей, образотворчих мистецтв і музики. В 1919 році А. В. Луначарський назвав такі учбові музеї спорними пунктами у великій справі народної освіти.

Отже, Айналов розвивав

Уроки Айналова

ідею Кондакова про створення в університетах Росії музеїв, бібліотек з мистецтва, введення уроків мистецтва..

Рівень освіти в Росії після скасування кріпосного права в 1861 році зростає, а рівень культурної грамотності знижується. Все біднішим ставав не тільки словесний запас мови, але й справжній художній образ національної культури. Університетським статутом 1863 року «уроки мистецтв» були скасовані. Вони залишилися лише в кадетських корпусах та інститутах благородних дівочь. А в університеті, де вже почали вчитися і «кухарчині діти», естетичний розвиток відходить на задній план, студентство перестає вчитися в ім'я життя, а звідси — натаскування на професію замість проникнення у сферу принципів основ культури і науки.

Перед кожним новим росій-

ським царем-Романовим стояло одне і те ж до кінця не вирішене завдання: як поєднати освіту зі збереженням, влади? Добре освічена людина не терпить деспотизму і неосвіченості, бореться за справжню, а не показну культуру. Вчитель Айналова професор Н. П. Кондаков народився крі-

посним. І для його покоління питання «чи без роду ми, без племені» мало актуальну гостроту.

Тому одним з найважливіших завдань таких інтелігентів, як Кондаков і Айналов було те, щоб спілкування студентства з високою культурою не йшло слизьким шляхом націоналістичних уявлень, не опускалося до сусального несмаку «квасного патріотизму». Айналов услід за Кондаковим прагнув подолати у свідомості студентства помилкове уявлення про те, що живописне полотно чи скульптурну групу слід «прочитати» як оповідання, а не відчувати як музику чи балет...

Айналов не гірше за нас розумів необхідність «ручної творчої праці» для справжнього естетичного виховання. Коли професор-мистецтвознавець обмежувався переказом у душі офіційної естетики змісту художнього твору, признача-

ючи студентів «вирити йому на слово», сприймати духовну культуру логічно і умовляю, це знецінювало університетську освіту, створювало видимість знання, вело до спотворення уявлення про мистецтво, спотворення смаку в душі відомої формули «самодержавство, православ'я і народність».

Уявлення того часу про самотність і народність можна було подолати практичним знанням справжньої самотності і народності «у віковому співробітництві» різних національностей царської Росії. Своєрідною формою закріплення і осмислення лекційного курсу для Кондакова і Айналова був музейний малюнок — найуніверсальніший спосіб фіксації оточуючого, свого уявлення про світ.

Малюнок Айналова на теми лекцій Н. П. Кондакова — пряме свідчення того. Вкажемо на «Альбом малюнків до лекцій з грецького мистецтва роботи студента Д. Айналова». В альбомі близько півсотні професійних замальовок античних статуй, фрагментів орнаменту, деталей архітектури.

Дмитро Васильович Айналов до кінця свого життя дотримувався комплексного навчання студентів у колишньому Музеї древностей Петербурзького університету, де лекції і бесіди проходили при відчинених дверях. А вміння бачити, розкривати зміст розвивалося малюванням...

С. ШЕВЕЛЬОВ,
мистецтвознавець.

РЕВОЛЮЦИОНЕР ДВУХ НАРОДОВ

В наши дни становятся все более и более конкретными связи Сегеда с городом-побратимом Одессой. Между братскими коллективами развертывается трудовое соревнование, обмен опытом и технологией, специалистами. Связи с Одессой имеют глубокие корни. В связи с приближением юбилея — основания Коммунистической партии моей страны хотелось вспомнить о жизненном пути товарища, который был революционером двух народов. Его звали Анисим Наумович Белоцерковский, а в Венгрии Белоцерковский Антал.

Он родился в 1881 г. в Елизаветграде (Кировоград) в семье учителя. Отец рано умер и мальчик должен был начать трудовую жизнь. Когда ему исполнилось 12 лет, он становится учеником — ремесленником в типографии, а потом фотографом.

В 1903 г. в Одессе он включился в рабочее движение, а в 1904 г. в Бахмуте (Артемовск) становится руководителем забастовки рабочих фотографии и типографии, вместе с товарищем создает местную профсоюзную организацию трудящихся типографий. С этого же года он вступает в партию. В 1905 г. Антал участвует в революционных событиях в Одессе, а затем в Феодосии, Мелитополе и Бахмуте. В 1906 г. был арестован и заключен в тюрьму Симферополя. В 1907 г. Белоцерковский совершает побег и эмигрирует в Австрию, в Вену, а в 1908 г. едет в Будапешт, где вступает в брак. Осенью 1909 г. семья Белоцерковского переезжает в Сегед. Здесь он становится членом Венгерской Социалистической партии, организатором ее левого крыла. Он организует и руководит первыми марксистскими кружками и в 1918г. публикует

статьи в номерах местной газеты с требованием дальнейшего развития революции. В конце этого года он принял активное участие в создании Сегедской организации Коммунистической партии. Его можно считать одним из основоположников коммунистической ячейки в Сегеде. Антал участвует в подготовке массовых выступлений трудящихся.

Во время существования Венгерской Советской Республики (с 22 по 26 марта) он был членом революционного исполкома, членом комитета по делам прессы и финансов. Из Сегеда едет в Будапешт и там работает в Международном Вербовочном Комитете Венгерской Красной Армии. Позднее Анисим Наумович является политическим комиссаром ВКА. После свержения Венгерской Советской Республики был арестован, но ему удалось бежать и с помощью товарищей вместе с семьей Антал попадает в Вену. В 1922 г. Белоцерковские возвращаются в Советскую Россию, где Анисим Наумович работал сперва директором завода, а затем на других ответственных должностях.

Он получил звание Красного партизана и был членом союза Землячества, созданного венгерскими коммунистами. Героический жизненный путь его закончился в 1946 г. в Москве.

Сейчас в Сегедском областном историко-краеведческом музее есть фотография и описание жизненного пути А. Н. Белоцерковского, который служит примером интернационального братства двух народов, глубоких корней их сотрудничества.

А. КОРМАНЬОШ,
адъюнкт кафедры
научного социализма
Сегедского университета
им. И. Аттилы.

«С косметикой к красоте»

Женщины во все времена стремились нравиться и как можно больше походить на свой собственный идеал красоты. Эталон красоты не только прежде, но и сейчас в различных обществах неодинаков. Так, например, женщины некоторых африканских племен до сих пор удлинняют нижнюю губу с помощью всевозможных украшений, вставляют в нос кольца и всякими другими способами калечат, с нашей точки зрения, свое тело.

Слово «косметика» происходит от греческого слова «космос», означавшего первоначально «ухоажанье». В античном мире понятие «косметика» имело уже более ясное, четкое значение, а именно «быть красивым, здоровым, не иметь недостатков». Однако имеется достаточно сведений о развитии косметики в гораздо более древние времена, чем античная культура греков.

Например, в гробницах фараонов были найдены художественно исполненные сосуды из алебаstra и слоистой кости, наполненные маслами, которые предназначались для ухода за телом и аромат которых сохранились в течение 3320 лет. Благородные мази с примесью экстрактов лечебных растений и кореньев, причем, главным образом, шафрана, корицы, мирры, алоэ, амбры и т. д., обладали не только удурманяющим ароматом, но и целебным, дезинфицирующим действием.

У древних египтян были также благовонные соли для ванн, средства для удаления волос, препараты для завивки и распрямления волос и т. д. Большое внимание в древнем Египте уделялось и уходу за ногтями на руках и ногах. На всех статуэтках богини Изис, найденных вместе с мумиями, видно, что ногти у богини были покрыты удивительными красками. Египтянки красили ресницы и брови порошком из угля и различных соединений металла. Губы тогда было принято красить краской, приготовленной из определенного вида средиземноморских моллюсков.

Косметика в современном смысле слова берет начало от древних греков. Их принципиальное положение, что нет совершенной красоты без гармонии тела и духа до сих пор не поте-

рляло своего значения. Греческие статуи являются и для нас идеалом женской и мужской красоты. А такая физическая красота достигается спортом и гимнастикой. У греков были общественные бани; именно греки ввели в обиход бритые мужчины. Первая книга, посвященная уходу за внешностью, была написана гречанкой-врачом, и называлась «Косметикон».

Римляне, исходившие из греческих культурных традиций, также развивали косметичность с гигиеной. До настоящего времени сохранились доказательства не только существования многочисленных римских бань, но и того, что в этих банях оказывались также и косметические услуги.

После падения Римской империи интерес к косметике угас. Объясняется это просто: в Европе началось господство готики, церковь и религия проповедовали аскетизм, мысли людей должны были обращаться к богу, думать же о роскоши считалось греховным.

Однако с Апеннинского полуострова стало постепенно распространяться новое эстетическое направление — ренессанс (Возрождение), возродившее художественные и духовные ценности античной культуры. Возникло гуманистическое мировоззрение, в котором красота человека в ее естественном виде вновь заняла место, принадлежавшее ей по праву.

Возник и новый идеал красоты. Красивая женщина должна была быть обязательно блондинкой с густыми волосами, розоволицей, с вишнево-красными губами. Однако стать такой можно было только с помощью красок и искусственных светлых нос. В связи с этим возникла мода, принесшая с собой различные новинки.

Только во второй половине 17 века ведущее место в области моды, вернее при определении эталона красоты, начинает занимать французский королевский двор. Одежда аристократов становится все богаче, причешки все выше, на головах появляются шляпы в виде настоящих натюрмортов, охотничьих картин и т. д. Этим о своем приходе заявляет стиль рококо.

(Из книги Зуанны Хорватовой).

ПИШІТЬ НАМ: 270057, Одеса-Центр вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ: Одеса, вул. Радянської Армії 24, 1-й поверх, кімната 9.

ДЗВОНІТЬ: Редактор М. ЩЕРБАНЬ. тел. 23-84-13.

«За научные кадры», орган парткома, ректората, профкомов и комитета комсомола Одесского государственного университета им. Мечникова. (На украинском языке).

Друк. тип. «Чорноморська номуна» Одеського обкому КП України, пл. 50-річчя СРСР, 1. Тираж 1000 прим. Обсяг 0,5 аркуша формату газети «Правда». Зам. № 5404.